

## **Coby Zandbergen**

### **De vorm en de inhoud**

Vandaag de tweede voordracht rondom het thema Onderwijs en de Moderne Devotie: de Moderne Devotie ziet immers een belangrijke taak voor het onderwijs als het gaat om de vorming in deugden.

Vorige week heeft Bert Beun, voorzitter van het College van Bestuur van Deltion vergelijkingen getrokken tussen toen en nu. Verhalen van studenten van lange tijd geleden verbond hij met verhalen van studenten van vandaag. En hij zag heel veel overeenkomsten: dezelfde passie en gedrevenheid, kansen die gegeven en gegrepen worden, beloftes die besloten liggen in het leerproces dat jonge mensen doormaken. Wat een mooi verhaal! En ook voor mij heel herkenbaar als ik naar onze eigen studenten kijk. Dat zijn studenten van het Cibap, vakschool voor de creatieve industrie, in deze prachtige stad. Een vakschool waar creatieve jonge mensen hun leerweg volgen op weg naar een beroep in die dynamische creatieve industrie.

U begrijpt dat ik vanavond wil proberen de relatie te leggen tussen creativiteit of cultuur en onderwijs en de Moderne Devotie. Alle belangrijke pijlers in onze stad, met een bijzondere onderlinge verbondenheid, die wellicht al belangrijker zal worden.

### **Beelden en verbeelding**

Dan moeten we eerst die pijlers nog eens nader beschouwen.

De behoefte aan het verbeelden van wat we observeren en waarnemen is van alle tijden. Ook in de Moderne Devotie hebben kunstenaars en vormgevers vorm gegeven aan wat zij weten van en voelen aan de waarden van de Moderne Devotie. De website van uw Stichting laat dat vanuit allerlei standpunten en in vele uitingsvormen zien. Cultuur en religie zijn immers logische partners. De boodschap van religie verbeelden in kunstuitingen is van alle tijden.

Toch werden kunstuitingen ook als versluisend ervaren: de kracht en de eenvoud van de boodschap hadden geen overweldigende kunstuitingen nodig. Beeldenstormen, stellingen op een kerkdeur, de bron opzoeken in het woord, niet de vorm; het gaf een tegenbeweging aan.

### **Cultuur en creativiteit: autonoom of toegepast?**

Cultuur als term voor een waardevolle bijdrage aan een bloeiende samenleving volgde op deze beweging. Autonome kunst, de allerindividueelste expressie van de allerindividueelste emotie, heeft musea gevuld, theaters, filmhuizen en beeldentuinen veroverd. We genieten er nog steeds van.

We bevinden ons nu weer in een nieuwe tijd: Wat is nu echt de waarde van cultuur? In hoeverre draagt creativiteit nog steeds bij aan het toegankelijk maken van gedachten. Daarover is de afgelopen jaren veel gesproken en gediscussieerd. En er is ook het nodige onderzoek naar gedaan. Het belang van cultuur voor de samenleving was lange tijd onomstreden en ook het cultuurbeleid kon op brede steun rekenen. Dat is inmiddels veranderd en daarmee is ook de toekomst van het cultuurbeleid een belangrijk gespreksonderwerp geworden. De waarde van cultuur wordt daarbij meer en meer gezocht in de bijdrage die culturele instellingen en kunstenaars kunnen leveren aan sociale en economische doeleinden en andere beleidsdomeinen: we moeten cultuur herwaarderen.

En daarmee gaan we terug in de tijd, maar ook vooruit. We beschouwen vormgeving, verbeelding, theatrale invulling weer veel meer als een gegeven van toegepaste kunst. In onze Nederlandse Gouden Eeuw, was dat overigens niet anders. Kunstschilders schilderden vooral in opdracht. Het feit dat de opdrachtgever die verbeelding waardeerde,

ook in geld, zorgde voor de stormachtige groei van het kunstkapitaal en ondersteunde zo tegelijkertijd in belangrijke mate het economisch perspectief in die tijd.

### **Creativiteit en onderwijs**

Komt die relatie tussen behoeften uit de samenleving en verbeelding weer terug: jazeker. Heeft dat invloed op ons onderwijs en dus op de ontwikkelingsgang van jonge mensen: jazeker

De topsector Creatieve Industrie, 1 van de topsectoren die ons land onderscheidt, maakt zich sterk voor alle vormen van toegepaste vormgeving: van het bewaren en in stand houden van cultureel erfgoed, tot media en entertainment, waaronder het theater valt, en wat we het cultureel en creatief ondernemerschap zijn gaan noemen. De opkomst van de creatieve industrie is stormachtig. Zwolle is daarbij een van de hotspots aan het worden van deze ontwikkeling.

Natuurlijk is de komst van het internet een echte transformatie geweest in ons denken en handelen. Door het internet is vorm nog belangrijker geworden. De wijze waarop we een website bekijken, een app, facebook, snapchat en noem maar op, is geheel afhankelijk van de vorm, van het ontwerp. Door het juiste ontwerp, lezen we, snappen we, en doen we. En we weten dat jonge mensen niet zonder dat internet kunnen: het beheerst hun leven.

### **Creatieve studenten**

Onze studenten houden zich elke dag met creativiteit bezig, hebben een talent als ze bij ons binnenkomen. Ze zijn geïnteresseerd in alle nieuwe uitingen, maar ook juist in de bestaande. Zij studeren voor het beroep van Restauratieschilder en Meubelmaker, maar ook de Audiovisuele of Interactieve vormgever en de Ruimtelijk vormgever. Zij hebben smaak, zijn creatief in uitingen, zien wat kleur doet, wat vorm doet en willen daarmee verder.

Kunnen zij daarvan hun beroep maken? Jazeker. Nederland onderscheidt zich in de wereld juist door ons vermogen om te ontwerpen. Belangrijke ontwerpers in de wereld zijn Nederlands. En ook in Zwolle weten we dat de creatieve sector een sector is die nog steeds in de arbeidsmarkt groeit en bloeit. Kijk naar Koningsdag: het bezoek van het koninklijk gezelschap was 1 presentatie van de creatieve industrie: van de Fundatie tot Typhoon met als prachtig tussenstuk de parade op de Grote Markt met het decor van de Grote Kerk.

Ziet u nu een harde wereld voor zich? Een wereld van schreeuwerigheid en lawaai. Een wereld van geld verdienen en economische betekenis. Juist niet de wereld van devotie, van eenvoud, van deugden, van de milde toon, de zoektocht naar zichzelf voor ieder mens, de verlichting.

### **Kernwaarden**

Wees er dan van overtuigd dat wij in ons Cibap onderwijs de waarden van het waardevolle leven steeds proberen te integreren. Misschien als u nog eens langs ons gebouw rijdt, ziet u dat we vijf kerncompetenties hebben benoemd. Het zijn Creativiteit, Vakmanschap, Ondernemendheid, Communicatie en Omgevingsbewustzijn. Deze vijf vormen tezamen ons DNA: dat willen wij zijn en dat willen wij uitdragen en onze studenten die combinatie van competenties meegeven. Daarmee zijn de competenties en onze kernwaarden versmolten.

Van die kernwaarden is het 'omgevingsbewust' zijn een heel belangrijke. Onze studenten willen wij begeleiden op hun levensweg. We mogen een paar jaar met ze oplopen, na die tijd zijn ze, zoals dat heet, beginnende beroepsbeoefenaren. Met hun diploma kunnen ze een stap zetten als autonome burger in een wereld die kantelt, die zoekt, die steunt en kreunt soms en waar fricties zijn.

Het diploma vertegenwoordigt een waaier aan verworven vaardigheden, maar ook een bewustzijn van de wereld waarin ze leven. Ze beseffen wat er nodig is. Geven betekenis, zoals Bert Beun vorige week al zei, aan het leven, hun leven en degenen met wie zij in het leven staan.

Die vijf kerncompetenties, ik noem ze nog eens: Creativiteit, Vakmanschap, Ondernemendheid, Communicatie en Omgevingsbewustzijn, zijn ook de 21st century skills die ze verder helpen hun leven door. Het helpt ze te verbinden.

### **Onze opgave**

Want dat is onze opgave als onderwijsinstelling: jonge mensen leren te verbinden.

Dat heet in de creatieve industrie cross overs realiseren. Verbinding leggen tussen die vijf kernwaarden om een compleet mens te zijn.

Dat is een voortdurend proces van bewustwording. Het is een zoektocht voor hen en daarmee voor hun docenten en begeleiders. Daarbij zijn er veel onzekerheden, maar ook een paar zekerheden op dat pad:

- Dat er nooit een eenduidige werkelijkheid is. Dat iedereen moet kunnen schakelen, minimaal 1 keer; *via anderen*

- Dat denken, creatief denken, voortdurend reflectie vraagt: leren is reflecteren, *met anderen*

- Dat we alleen nieuwe dingen kunnen bedenken als we ons geïnspireerd weten. Als we van adem en lucht worden voorzien: *door anderen*

Juist dat verbinden, dat samen optrekken met die ander, is toch wat de Moderne Devotie ten diepste aangeeft als een belangrijke waarde? Zodat de jonge mens van vandaag nu en altijd een waardevolle burger is.

Dat is een proces. Een proces waarin wij elkaar moeten meenemen: als docenten, als ouders, als burens en familie van deze jonge mensen op weg naar een plek in de samenleving met een bijzonder beroep.

### **Vallen en opstaan**

In dat proces van creëren, van co-creëren, van innoveren, heb ikzelf veel aan observaties of tips, zo je wilt. Het zijn drie elementen die zijn gebaseerd op ervaringen en die wil ik u tot slot graag meegeven:

- Als we innovatieve oplossingen zoeken, heldere creatieve gedachten: laten we dan echt de tijd nemen. En beseffen: werkelijk innoveren is soms ook gewoon iets voor de eerste keer doen.

- Ten tweede: laten we 'rakelingen' toestaan: niet alles kan de eerste keer lukken, soms ben je er bijna, of ga je er rakelings langs: daarvan leer je het meest.

- En tenslotte: iets nieuws toevoegen, betekent iets ouds loslaten: niet het ene op het andere stapelen maar steeds vernieuwen door op weg te gaan en achter te laten, steeds verder...

Dat wens ik ons toe, onze studenten, u en mijzelf: op weg naar creatie van het nu nog niet bekende: hoe mooi is dat!

Coby Zandbergen

25 juni 2016